1. Wskazówki dla nauczycieli akademickich

Student w spektrum autyzmu na zajęciach inaczej odbiera informacje, komunikuje się, reaguje na zmianę lub bodźce. Każda osoba jest inna – nie wszystkie trudności występują u każdego studenta i tak samo.

Co może sprawiać trudność?

- potrzebować więcej czasu na zrozumienie polecenia,
- rozumieć wypowiedzi bardzo dosłownie,
- mieć trudność z niejasnymi lub ogólnymi poleceniami,
- mieć trudność z nagłą zmianą planu,
- potrzebować jasno określonych zasad i kolejności działań,
- mieć trudność z pracą w grupie lub rozpoczęciem rozmowy,
- unikać kontaktu wzrokowego,
- reagować silniej na hałas, światło, zapach, tłok lub dotyk,
- mieć trudność z jednoczesnym słuchaniem, notowaniem i wykonywaniem zadania,
- nie powiedzieć od razu, że czegoś nie rozumie.

Jak pomagać?

- Mów **krótko, jasno i konkretnie**.
- Jedno polecenie = jedno zadanie.
- Powiedz, **co trzeba zrobić, w jakiej kolejności i do kiedy**.
- Ważne informacje przekazuj również na piśmie.
- Unikaj ironii, niedopowiedzeń i komunikatów typu: „zróbcie to jak zwykle”.
- O zmianach informuj możliwie wcześniej.
- Nie wymagaj kontaktu wzrokowego.
- Jeśli student nie reaguje od razu, daj mu chwilę na odpowiedź.
- Zamiast pytać: „Rozumiesz?” zapytaj: „**Co teraz będziesz robić jako pierwszy krok?”.**
- W sytuacji przeciążenia ogranicz liczbę komunikatów i pozwól studentowi chwilę się wyciszyć.

Jeśli student zachowuje się agresywnie: nie wdawaj się w dyskusję, wezwij pomoc, odsuń innych studentów od zagrożenia i poproś studenta o opuszczenie sali.

Zachowanie agresywne → przerwij zajęcia → wezwij pomoc → poproś studenta o opuszczenie sali → zabezpiecz pozostałe osoby.

Najważniejsze

Nie obniżamy wymagań merytorycznych. Zmieniamy sposób komunikowania, organizacji i przekazywania instrukcji, jeśli student tego potrzebuje.

2. Student w spektrum autyzmu w laboratorium i pracowni – krótka instrukcja dla prowadzących

Laboratorium jest szczególnie wymagającym miejscem. Jednocześnie trzeba słuchać poleceń, pamiętać kolejne czynności, obsługiwać sprzęt, reagować na innych ludzi i uważać na zasady bezpieczeństwa. Dlatego polecania powinny być **jednoznaczne.**

Przed rozpoczęciem

- powiedzieć, **co będzie wykonywane**,
- wskazać kolejność czynności,
- omówić najważniejsze zagrożenia,
- pokazać miejsce sprzętu i materiałów,
- jasno powiedzieć, **czego nie wolno robić**,
- jeśli to możliwe, udostępnić krótką instrukcję pisaną lub schemat.

Podczas wykonywania zadania

Zamiast: „Proszę zrobić doświadczenie zgodnie z instrukcją". lepiej powiedzieć: **„Załóż rękawiczki. Przygotuj trzy probówki. Gdy będą gotowe, przejdziemy do kolejnego etapu".**

Prowadzący powinien:

- przekazywać instrukcje etapami,
- pokazywać czynność,
- nie podawać kilku nowych poleceń jednocześnie,
- sprawdzić, czy student wie, co ma zrobić,
- jasno komunikować zmianę procedury,
- wskazać osobę, do której student może zwrócić się z pytaniem.

Jeżeli student się zatrzyma lub nie wykonuje polecenia. Nie zakładamy, że ignoruje prowadzącego. Może:

- nie wiedzieć, od czego zacząć,
- nie być pewny, czy dobrze zrozumiał,
- mieć trudność z wyborem kolejnego kroku,
- być przeciążony bodźcami.

Pomaga pytanie:

„Na którym etapie jesteś?" albo: „**Pokaż, który krok jest teraz niejasny".**

Bezpieczeństwo

W laboratorium i pracowni zasady bezpieczeństwa obowiązują wszystkich studentów. Jeżeli pojawia się zagrożenie, komunikat powinien być natychmiastowy i jednoznaczny: „**STOP. Odłóż pipetę. Odsuń się od stanowiska".**
Wyjaśnienie przyczyny może nastąpić później.

3. Zasady dla studentów w spektrum autyzmu. Jak pracować na zajęciach, w laboratorium i pracowni

Na zajęciach

- Słuchaj poleceń prowadzącego.
- Wykonuj zadania po kolei.
- Jeśli nie rozumiesz – zapytaj.
- Jeśli nie wiesz, co zrobić – zapytaj.
- Nie zaczynaj zadania, jeśli nie znasz polecenia.
- Nie zmieniaj samodzielnie sposobu wykonania zadania.
- Powiedz, jeśli potrzebujesz powtórzenia polecenia.
- Powiedz, jeśli potrzebujesz krótkiej przerwy.
- Szanuj innych studentów.
- Nie przeszkadzaj innym w pracy.

W laboratorium i pracowni

- Załóż wymagane środki ochrony.
- Pracuj tylko na swoim stanowisku.
- Używaj tylko wskazanego sprzętu.
- Nie dotykaj sprzętu bez zgody prowadzącego.
- Nie używaj substancji bez instrukcji.
- Wykonuj czynności po kolei.
- Nie pomijaj kroków.
- Nie zmieniaj procedury.
- Jeśli nie wiesz, co zrobić – zatrzymaj się.
- Zapytaj prowadzącego.
- Jeśli coś się rozleje – powiedz prowadzącemu.
- Jeśli coś się stłucze – powiedz prowadzącemu.
- Jeśli się skaleczysz – powiedz prowadzącemu.
- Jeśli urządzenie działa inaczej niż zwykle – nie używaj go.
- Nie naprawiaj sprzętu samodzielnie.

Gdy czegoś nie rozumiesz możesz powiedzieć:

„Proszę powtórzyć”.

„Nie rozumiem”.

„Co mam zrobić teraz?”.

„Proszę mi pokazać”.

„Potrzebuję czasu”.

Najważniejsza zasada

Nie wiesz → zatrzymaj się → zapytaj.

PRZECZYTAJ → POSŁUCHAJ → WYKONAJ → SPRAWDŹ → ZAPYTAJ, JEŚLI NIE WIESZ.

Materiał został przygotowany przez zespół pracowników Uniwersyteckiego Ośrodka Wsparcia i Rozwoju Osobistego UMK w Toruniu: Sławomir Rylich, Katarzyna Makowska, Mikołaj Piekut, Joanna Kotowicz.

*Obraz wygenerowany przez AI.

